

10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ - ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΟΡΑΣΗΣ [ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΥΦΛΩΣΗΣ]

Ινστιτούτο Οπτικής και Όρασης (IVO), Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η Παγκόσμια Ημέρα Όρασης (κατά της Τύφλωσης) γιορτάζεται κάθε χρόνο τη δεύτερη Πέμπτη κάθε Οκτωβρίου με στόχο να στρέψει το παγκόσμιο ενδιαφέρον στο πρόβλημα της τύφλωσης και τις επιπτώσεις του στον πάσχοντα πληθυσμό και τη δημόσια υγεία.

Σύμφωνα με τον Διευθυντή της Οφθαλμολογικής Κλινικής του ΠΑ.Γ.ΝΗ και Καθηγητή Οφθαλμολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης Ιωάννη Παλλήκαρη, τα αποτελέσματα προσφάτων επιδημιολογικών μελετών δείχνουν ότι ο αριθμός των ατόμων με προβλήματα όρασης (από οφθαλμικές διαταραχές) ανέρχεται σε περίπου 285 εκατομμύρια (το 65% των οποίων είναι ηλικίας άνω των 50 ετών). Από αυτούς, τα 246 εκατομμύρια έχουν χαμηλή όραση (63% άνω των 50 ετών) και 39 εκατομμύρια υπολογίζεται ότι είναι νομικά τυφλοί (82% πάνω από 50).

Η πρώτη παγκόσμια έρευνα για το μέγεθος και τα αίτια των προβλημάτων όρασης βασίστηκε σε στοιχεία του παγκόσμιου πληθυσμού το 1990, εκτιμώντας τον αριθμό των τυφλών σε 38 εκατομμύρια. Η εκτίμηση το 1996 αυξήθηκε σε 45 εκατομμύρια τυφλούς, και προβλέπεται να αγγίξει τα 76 εκατομμύρια το 2020, διπλασιάζοντας τον αριθμό των ατόμων με τύφλωση σε τρεις δεκαετίες.

Ο Αναπληρωτής Καθηγητής Οφθαλμολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης και μέλος της Παγκόσμιας Ομάδας Εμπειρογνομόνων για Πάθήσεις της Όρασης Μιλτιάδης Τσιλιμπάρης τονίζει ότι, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί στις χειρουργικές τεχνικές σε πολλές χώρες κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, ο καταρράκτης (47,9%, 2004 WHO statistics) εξακολουθεί να είναι η κύρια αιτία των προβλημάτων που οδηγούν στην απώλεια της όρασης σε όλες τις περιοχές του κόσμου, εκτός από τις ανεπτυγμένες χώρες. Άλλες κύριες αιτίες των προβλημάτων όρασης είναι το γλαύκωμα (12,3%), η ηλικιακή εκφύλιση της ωχράς κηλίδας (8,7%), θολερότητες του κερατοειδή χιτώνα (5,1%), η διαβητική αμφιβληστροειδοπάθεια (4,8%), η παιδική τύφλωση (3,9%) και το τράχωμα (3,6%), το οποίο αποτελεί τη δεύτερη αιτία τύφλωσης στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Σήμερα εκτιμάται ότι στο 80% των παραπάνω περιπτώσεων τύφλωσης, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες περιοχές, θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί και αυτό το ποσοστό αποτελεί στόχο της πρωτοβουλίας «Δικαίωμα στην Όραση» (Fight for Sight) μέχρι το έτος 2020. Εξαιρεση αποτελεί ίσως η ηλικιακή εκφύλιση της ωχράς κηλίδας, που χαρακτηρίζεται ως η πάθηση των ηλικιωμένων. Η έλλειψη και η ανισότητα της πρόσβασης σε υπηρεσίες πρόληψης και υγιεινής των ματιών σε αυτές τις περιοχές του κόσμου περιορίζει τα οφέλη που θα μπορούσαν οι πάσχοντες να είχαν από τις σύγχρονες ιατρικές εξελίξεις ενώ εκμηδενίζει τις πιθανότητες πρόληψης.

Ο Δρ. Σωτήρης Πλαϊνής, στέλεχος της ερευνητικής ομάδας του Πανεπιστημίου Κρήτης και επίτιμος λέκτορας του Πανεπιστημίου Manchester, σημειώνει ότι στα ποσοστά του πίνακα αν και συνυπολογίζονται διαταραχές που μπορεί να οφείλονται σε διαθλαστικά σφάλματα, και κυρίως τη μυωπία που έχει πάρει μορφές επιδημίας στις χώρες της Ανατολικής Ασίας, δεν συμπεριλαμβάνονται προβλήματα που αντιμετωπίζουν άτομα με υγιείς οφθαλμούς, λόγω έλλειψης πρόσβασης σε υπηρεσίες εξέτασης και διόρθωσης (με γυαλιά, φακούς κλπ) των διαθλαστικών τους σφαλμάτων. Παρομοίως, η πρεσβυωπία που εμφανίζεται στην πλειοψηφία του πληθυσμού στην παραγωγική ηλικία των 40-45 ετών, και δυσχεραίνει τις δραστηριότητες που απαιτούν ενδιάμεση και κοντινή όραση, δεν

συγκαταλέγεται στις παθήσεις που οδηγούν σε διαταραχές της όρασης. Πρόσφατες έρευνες υπολόγισαν τον παγκόσμιο πληθυσμό των πρεσβυώπων σε 1.2 με 1.5 δισεκατομμύρια, εκτιμώντας σε 600 εκατομμύρια τους πρεσβύωπες που παρουσιάζουν σημαντικά μειωμένη ποιότητα όρασης λόγω έλλειψης γυαλιών.

Οικονομικές επιπτώσεις των οφθαλμικών διαταραχών στις χώρες της Ευρώπης

Η ανεπαρκής και μη έγκαιρη διάγνωση αμφιβληστροειδικών παθήσεων επηρεάζει τόσο την ποιότητα της ζωής όσο και την οικονομία των κρατών της Ευρωπαϊκής ζώνης. Πρόσφατη μελέτη που διεξήχθη σε 6 διαφορετικές χώρες της ζώνης (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλί, Σλοβακία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο) για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού φόρουμ κατά της τύφλωσης (EFAB), ανέδειξε το τεράστιο οικονομικό όφελος που είναι δυνατόν να εξασφαλίσουν τα συστήματα υγείας των χωρών αυτών από την έγκαιρη διάγνωση 4 βασικών οφθαλμολογικών παθήσεων. Πιο συγκεκριμένα, οι ετήσιες δαπάνες ύψους 7 δισεκατομμυρίων ευρώ για το σύνολο των έξι χωρών μπορεί να εξαιρεθούν μέσω παρεμβάσεων που στοχεύουν στην έγκαιρη διάγνωση, στην πρόληψη και στην επαρκή αγωγή, ενώ ταυτόχρονα να ελαχιστοποιηθούν και οι κίνδυνοι για τους ίδιους τους ασθενείς. Τα οικονομικά στοιχεία που εξετάστηκαν αφορούν τόσο τις άμεσες δαπάνες δηλαδή τα έξοδα υγειονομικής περίθαλψης, ως αποτέλεσμα της θεραπείας (πχ νοσήλεια, φαρμακευτική αγωγή κ.α.), όσο και τις έμμεσες που αφορούν τη μείωση της παραγωγικότητας και τις ανεπίσημες δαπάνες για τη φροντίδα του ασθενούς. Συμπερασματικά, οι αποδοτικές παρεμβάσεις για την πρόληψη της τύφλωσης και άλλων διαταραχών, επιφέρουν σταθερότερο προϋπολογισμό του υγειονομικού συστήματος των κρατών, υγιές και παραγωγικό δυναμικό και καλύτερη ποιότητα ζωής. Για τους παραπάνω λόγους τόσο η πρόληψη όσο και η θεραπεία των διαταραχών της όρασης είναι επιτακτική ανάγκη να αποτελέσει προτεραιότητα για τη δημόσια υγεία.

Κοινωνικο-οικονομικές προεκτάσεις και πρόληψη της τύφλωσης

Η έλλειψη της οικονομικής ανάπτυξης είναι ένας παράγοντας που επιδεινώνει τη συχνότητα εμφάνισης των διαταραχών της όρασης. Για το λόγο αυτό, τα προγράμματα πρόληψης τύφλωσης πρέπει να ασχοληθούν όχι μόνο με τον περιορισμό της τύφλωσης που μπορεί να αποφευχθεί αλλά και με την ταυτόχρονη οικονομική ανάπτυξη. Το κόστος της αποκατάστασης και της περίθαλψης που παρέχεται σε άτομα με προβλήματα όρασης είναι τα πιο προφανή. Λιγότερο εμφανείς, αλλά εξίσου σημαντικές ωστόσο, είναι οι έμμεσες δαπάνες που προκύπτουν από την απώλεια της παραγωγικότητας αυτών των ατόμων.

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης και η Οφθαλμολογική Κλινική του ΠΑΓΝΗ κατανοώντας την τεράστια σημασία της ισότιμης πρόσβασης όλων των κοινωνικών ομάδων στις υπηρεσίες υγείας έχει αναπτύξει πρότυπη πιλοτική δραστηριότητα στα πλαίσια του Πανεπιστημίου των Ορέων (<http://www.pantheon.gr>) που αφορά μεταξύ άλλων την πρωτοβάθμια οφθαλμολογική περίθαλψη σε απομακρυσμένες περιοχές της Κρήτης και των νησιών του Αιγαίου. Η προσέγγιση αυτή φιλοδοξεί να αποτελέσει μοντέλο που θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην υπόλοιπη Ελλάδα και σε άλλες περιοχές του κόσμου.

Το Ινστιτούτο Οπτικής και Όρασης (IVO) αποτελεί ερευνητικό εργαστήριο του Πανεπιστημίου Κρήτης, με ιδρυτή και διευθυντή τον Καθηγητή Οφθαλμολογίας Ιωάννη Παλλήκαρη και δραστηριότητα στους τομείς της έρευνας, της εκπαίδευσης και της παροχής ειδικευμένων υπηρεσιών στις Επιστήμες της Οπτικής, της Οφθαλμολογίας και της Όρασης. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε την ιστοσελίδα (<http://www.ivo.gr>).